Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2023/857

8.12.2023

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Odporna, trajnostna in odgovorna dobavna veriga kritičnih surovin v Evropski uniji

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2023/857)

Poročevalka: **Cinzia DEL RIO**

Sklep plenarne skupščine	25. 1. 2023
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
	mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	4. 9. 2023
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	20. 9. 2023
Plenarno zasedanje št.	581
Rezultat glasovanja	
(za/proti/vzdržani)	156/36/44

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Namen mnenja je predvsem opredeliti socialne in okoljske odzive v zvezi z vplivom vse večje uporabe kritičnih surovin v vrednostnih verigah v tretjih državah, saj povezava med svetovnimi vrednostnimi verigami, podnebnimi spremembami in dostojnim delom doslej ni bila zadostno obravnavana. V okviru evropske strateške avtonomije so drugi ključni sektorji, kot so zdravstvo, obramba in elektronika, še posebej izpostavljeni morebitni nepošteni konkurenci ali manipulaciji tretjih držav.

1.2 Kombinacija posledic pandemije COVID-19 in geopolitičnih učinkov po ruski invaziji na Ukrajino ter ponovne napetosti med ZDA in Kitajsko v indijsko-pacifiški regiji je privedla do vse očitnejše polarizacije mednarodnih odnosov. Glede na svetovno konkurenco med Evropsko unijo, ZDA in Kitajsko je danes prednostna naloga vlad in EU, da zagotovijo najpomembnejše surovine, potrebne za digitalno in zeleno preobrazbo industrijskega sistema z novo geografsko shemo oskrbe z elementi redke zemlje, Upoštevanje socialnih in okoljskih standardov v celotnih vrednostnih verigah ostaja temeljni cilj politik EU v vseh državah ([1]).

1.3 Za obravnavo teh kritičnih vprašanj Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) predlaga sklop ciljev in ukrepov za doseganje odporne, trajnostne in odgovorne dobavne verige EU. Zato bi morali pri sprejemanju političnih odločitev v EU upoštevati naslednja priporočila:

1.4 glede na trenutno mednarodno dinamiko ter neizogibne socialne in okoljske omejitve je treba priznati, da nezavezujoči prostovoljni ukrepi ne bodo zadostovali za reševanje tako zapletenih izzivov;

1.5 da bi spodbudili celovit prehod, bi bilo treba v upravljanje tehnične in finančne pomoči vključiti vse javne in zasebne akterje, hkrati pa tudi preprečiti nadaljnje strukturne razkorake med državami EU ter zagotoviti ravnovesje, vključenost in enak dostop do podpore, začenši z ukrepi za pravični prehod, v skladu z mednarodnimi smernicami ([2]);

([1]) *Increasingly strategic raw materials* (Vse bolj strateške surovine), spletni dnevnik komisarja Thierryja Bretona, Evropska komisija, 12. junij 2022.

([2]) *Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all* (Smernice za pravičen prehod na okoljsko trajnostna gospodarstva in družbe za vse), Mednarodna organizacija dela, Mednarodna konferenca dela, 16. junij 2023.

1.6 v Evropski odbor za kritične surovine je treba vključiti Evropski parlament in to ne zgolj kot opazovalca. Pričakujemo, da se bo ta odbor posvetoval s socialnimi partnerji in drugimi organizacijami civilne družbe EU o vseh predlogih, da bi zagotovili vključujoče odločitve in enake konkurenčne pogoje za države EU;

1.7 upoštevati je treba srednje- do dolgoročne cilje pri **diverzifikaciji virov dobave** za: (a) zmanjšanje povpraševanja po kritičnih surovinah in njihove porabe ter vlaganje v recikliranje in ponovno uporabo; (b) povečanje in redno spremljanje uporabe obnovljivih materialov; (c) vlaganje v odporne, trajnostne in odgovorne rudarske in proizvodne prakse, tudi v tretjih državah, da bi izboljšali njihove socialne in okoljske standarde; (d) povečanje dobave s strani partnerjev, ki veljajo za „zanesljive“ z vidika trgovinskih, socialnih in okoljskih zaščitnih ukrepov; (e) pogajanja o novih trgovinskih sporazumih, in sicer sporazumih o prosti trgovini, ter prilagoditev obstoječih sporazumov z izkoriščanjem instrumentov za učinkovito izvajanje poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju, na podlagi spoštovanja in promoviranja mednarodnih standardov na področju dela in okolja;

1.8 sozakonodajalca EU pozivamo, da dosežeta soglasje glede direktive **o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti** ter razvijata **strateške projekte** v celotni dobavni in podizvajalski verigi, tudi v tretjih državah, pri čemer se zagotovi uporaba smernic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) za večnacionalna podjetja, tristranske deklaracije Mednarodne organizacije dela (MOD) o večnacionalnih podjetjih in socialni politiki ter smernic OECD o potrebni skrbnosti za odgovorne dobavne verige z minerali z območij, prizadetih zaradi konfliktov, in območij z visokim tveganjem, **kar bo omogočilo odgovorno umaknitev iz teh držav**. **Hitri postopki** za strateške projekte ne bi smeli pomeniti zanemarjanja socialnih in okoljskih standardov. EESO ponavlja, kar je že poudaril v prejšnjih mnenjih, in sicer: „Čeprav se obveznost skrbnega pregleda primarno nanaša na velika podjetja, bo posredno vplivala tudi na mikro, mala in srednja, saj bodo podjetja, ki spadajo na področje uporabe direktive, povečala zahteve do dobaviteljev v zvezi z izvajanjem vodilnih načel ZN, nefinančnim poročanjem in upravljanjem dobavnih verig. EESO torej poziva države članice, naj ponudijo pomoč, zlasti mikro, malim in srednjim podjetjem, na praktičen, konkreten in učinkovit način ter v okviru strukturnega sodelovanja z ustreznimi predstavniškimi organizacijami“ ([3]);

1.9 postopki potrebne skrbnosti, opredeljeni v strategiji o dostojnem delu v dobavnih verigah, ki jo je letos sprejela Mednarodna organizacija dela ([4]), in v novih smernicah OECD o potrebni skrbnosti v ekstraktivnem sektorju, bi morali biti referenca za njeno izvajanje v podjetjih tega sektorja;

1.10 sporazume o trgovinskem sodelovanju je treba obvezno uskladiti z vsemi mednarodnimi pravili in standardi, tudi s tistimi o nedovoljeni trgovini z viri, ter s **trgovinskimi** sankcijami;

1.11 izvajati je treba določbe OECD v zvezi z obstoječimi zalogami težkih elementov redke zemlje ali izdelkov iz njih; kadar je mogoče, je treba ugotoviti vir dobave in prevzeti odgovornost za potrebno skrbnost v celotni dobavni verigi, pri čemer je treba zagotoviti njeno skladnost in se ne zanašati na tretje osebe. Preučiti je treba možnost ukrepanja v primeru ponavljajočega se neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja;

1.12 podpreti je treba trgovinske partnerje pri spodbujanju dostojnega dela, enakega plačila in enakih možnosti pri delu na podlagi socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj. Zagotoviti je treba **podporo podjetjem, da bodo lahko prepoznala tveganja za posamezne sektorje** ([5]) in v svojih sistemih upravljanja izvajala postopke potrebne skrbnosti;

1.13 sprejeti je treba postopke za zagotovitev, da podjetja, ki prejemajo spodbude in druge oblike podpore, ne prispevajo neposredno ali posredno k škodi, vezani na uporabo surovin in težkih elementov redke zemlje, ki se pridobivajo neodgovorno v okoliščinah, kjer obstaja tveganje kršitve človekovih in okoljskih pravic, ter v konfliktnih razmerah;

([3]) Mnenje EESO o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti in spremembi Direktive (EU) 2019/1937 (UL C 443, 22.11.2022, str. 81).

([4]) *Strategy on decent work in supply chains* (Strategija Mednarodne organizacije dela o dostojnem delu v dobavnih verigah), 347. zasedanje upravljavskega organa, marec 2023.

([5]) FP, *Batteries are the battlefield – The next geopolitical contest may be over green technology, and China, for now, is poised to win control of those supply chain* (Bitka na področju akumulatorjev – Naslednji geopolitični konflikt bi lahko zadeval zeleno tehnologijo, kot kaže zdaj, pa bo nadzor nad temi dobavnimi verigami prevzela Kitajska), 25. januar 2023.

1.14 zagotoviti je treba, da se pred izvajanjem strateških projektov opravi presoja vplivov na okolje, pri čemer bi se podaljšal sedanji 30-dnevni rok, ter da so vključeni socialni partnerji in lokalne skupnosti, da se olajša doseganje soglasja vseh deležnikov in prepreči tveganje, da bi se projekti izvajali na zaščitenih območjih. Poskrbeti je treba, da se v celoti izkoristi potencial teh pobud za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest;

1.15 določiti je treba cilj v višini 30 % za projekte sekundarnih surovin, ki izvirajo na primer iz odlagališč ali obratov za predelavo in recikliranje odpadkov. Enako pomembno bo ocenjevanje pretekle uspešnosti vpletenih podjetij, s čimer se bo zagotovil pregleden in demokratičen izbirni postopek, ki bo vključeval vse institucije in deležnike EU v postopku odločanja in ne le novega Odbora Komisije za regulativni nadzor (Regulatory Scrutiny Board);

1.16 uvesti je treba sodelovanje med različnimi akterji v proizvodni verigi, podpreti sprejetje celovitih sporazumov med socialnimi partnerji in, kot je opredelila Mednarodna organizacija dela ([6]), vse deležnike ter večnacionalna in nacionalna podjetja podpreti pri sprejemanju ustreznih ukrepov, da bi zagotovili, da država opravlja svojo dolžnost zaščite človekovih pravic in podjetja izpolnjujejo svojo odgovornost njihovega spoštovanja, in sicer s krepitvijo javnih institucij ter krepitvijo zmogljivosti socialnih partnerjev in civilne družbe;

1.17 vlagatelje in sektor elementov redke zemlje je treba pozvati, naj objavijo poročila o virih dobave dobaviteljev iz tretjih držav, pri čemer je treba uporabiti finančni vzvod in morebitne omejevalne ukrepe za odvračanje podjetij od nabave iz držav s tveganjem. V stroške izdelka bi bilo treba vključiti tudi stroške za socialno varstvo in varstvo okolja, ravnanje z odpadki in postopke recikliranja;

1.18 **podpiranje digitalizacije proizvodne verige**. Uporaba digitalnih tehnologij bo ključna za izboljšanje upravljanja dobavne verige in učinkovitosti proizvodne verige ter za pravočasno prepoznavanje težav prek platform za upravljanje naročil, sledljivost proizvodov in spremljanje proizvodnih procesov;

1.19 vlagati je treba v **usposabljanje, izboljšanje znanj in spretnosti ter inovacije** za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in trajnostnih proizvodnih sistemov z evropskimi spodbudami in finančnimi instrumenti, namenjenimi krepitvi celotne proizvodne verige.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 *Ozadje*

2.1.1 Zaradi novih geopolitičnih razmer je treba proizvodne verige preoblikovati v skladu z novimi merili, ki niso več povezana zgolj s stroški in tržno dinamiko: (1) neodvisnost od posameznih prevladujočih držav, diverzifikacija virov dobave, da se prepreči tveganje motenj v oskrbi; (2) strateška avtonomija tudi iz političnih razlogov; (3) varnost ter (4) okoljska in socialna trajnostnost.

2.1.2 Vse večja uporaba vrednostnih verig je prispevala k ustvarjanju delovnih mest, saj se je milijone neformalnih delovnih mest preoblikovalo v formalna delovna mesta, vendar pa se v številnih primerih, kot je poudarila Mednarodna organizacija dela ([7]), kaže tudi slabšanje delovnih pogojev, zdravja in varnosti, vse pogostejše delo otrok in prisilno delo ter oblike diskriminacije in pomanjkanje pravnega varstva. Poleg tega je to močno vplivalo na okolje, zlasti v ekstraktivnem sektorju, industrijskih conah in izvozno-predelovalnih območjih (Export Processing Zones – EPZ), kjer prevladujejo milijoni delavk.

([6]) *Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all* (Smernice za pravičen prehod na okoljsko trajnostna gospodarstva in družbe za vse), Mednarodna organizacija dela, Mednarodna konferenca dela, 16. junija 2023.

([7]) MOD, *Strategy on decent work in supply chains* (Strategija o dostojnem delu v dobavnih verigah), 347. zasedanje upravljavskega organa Mednarodne organizacije dela, marec 2023.

2.1.3 **V svetovne dobavne verige** ([8]) **je vključenih več kot 450 milijonov delavcev, od tega 190 milijonov žensk**, ki jih je kriza zaradi COVID-19 močno prizadela, ne le v sektorju oblačil in kmetijskem sektorju, temveč tudi v rudarstvu in avtomobilski industriji ([9]). Ženske, ki predstavljajo velik delež delovne sile v svetovnih dobavnih verigah, opravljajo predvsem slabo plačana in nizko kvalificirana dela. Po podatkih Mednarodne organizacije dela je v Evropi samo v ekstraktivnem in rafinerijskem sektorju 3,4 milijona delavcev.

2.1.4 V zvezi z okoljskim vprašanjem je tudi Svetovna banka pozvala k sinergijam z novimi proizvodnimi politikami, začenši s strateškimi minerali ([10]).

2.1.5 Evropa je pri pridobivanju in predelavi kritičnih surovin močno odvisna od tretjih držav. 63 % kobalta, ki se uporablja v akumulatorjih, je pridobljenih v Demokratični republiki Kongo, 97 % magnezija prihaja s Kitajske, skoraj 100 % elementov redke zemlje, ki se uporabljajo po vsem svetu, pa se rafinira na Kitajskem, vendar se pridobiva drugje, večinoma v Mjanmaru. Južna Afrika dobavlja 71 % platinskih kovin (rutenij, rodij, paladij, osmij, iridij in platina) ([11]), iz Turčije pa prihaja 98 % evropskih dobav borata ([12]). Najnovejši podatki o obsegu uvoza kritičnih surovin iz nedavne študije Evropskega parlamenta ([13]) kažejo, da večina surovin, ki so bistvene za nekatere evropske industrijske sektorje in jih EU uvaža, prihaja iz držav z majhno ekonomsko svobodo in nizko stopnjo demokracije, pri čemer jih bo v bližnji prihodnosti težko nadomestiti.

2.1.6 Konkreten primer je Mjanmar (Burma), ki je že dve leti pod nasilno vojaško diktaturo in je država pridobivanja, ki jo „uporablja“ Kitajska. Od leta 2016 se je v zvezni državi Kačin, regiji na severu države, na območju velikosti Singapurja odprlo več kot 2 700 rudnikov težkih elementov redke zemlje. Glede na poročilo Global Witness se je z eksternalizacijo tega zelo strupenega sektorja v Mjanmaru to območje spremenilo v največji svetovni vir mineralov disprozij in terbij, ki spadata med najdragocenejše težke kovine ([14]). Čeprav so kritične surovine izjemno pomembne za inovativno proizvodnjo, so pogosto zelo strupene za delavce, ki jih obdelujejo. To velja na primer za litij ([15]). Po mnenju Odbora za oceno tveganja pri Evropski agenciji za kemikalije bi bilo treba tri litijeve soli (litijev karbonat, hidroksid in klorid) uvrstiti med „znane strupene snovi, ki ogrožajo reproduktivno zdravje ljudi“, ker povzročajo neplodnost in splave ([16]). Nekateri proizvajalci tej razvrstitvi nasprotujejo in trdijo, da so znanstveni dokazi prešibki, da bi utemeljevali tako strogo razvrstitev, ki bi pomembno vplivala na evropske industrijske cilje za električna vozila, akumulatorje in kritične surovine ([17]).

2.1.7 EESO poudarja, kako pomembno je, da se cilji nove evropske strategije za uporabo surovin, vključno z redkimi in pogosto strupenimi surovinami, ki so ključne za evropsko industrijo, osredotočijo na naložbe v inovativne in trajnostne metode pridobivanja, recikliranje in ponovno uporabo redkih materialov ter na nadomeščanje z nestrupenimi materiali, s čimer bi preusmerili dobavo iz držav s šibkimi socialnimi in okoljskimi standardi. Hkrati je prednostna naloga varovanje

([8]) MOD, *Integrated Strategy on fundamental Principles and Rights at Work* (Celostna strategija o temeljnih načelih in pravicah v zvezi z delom), 2017–2023.

([9]) MOD, *Technical Meeting on Achieving Decent Work in Global Supply chains* (Tehnični sestanek na temo doseganja dostojnega dela v globalnih dobavnih verigah), Ženeva, 25.–28. februar 2020; Thomas, H., in Anner, M.: *Dissensus and deadlock in the evolution of labor governance: global supply chains and the International Labour Organization (ILO)* (Nestrinjanje in zastoj v razvoju upravljanja dela: svetovne dobavne verige in Mednarodna organizacija dela (MOD)), Springer.

([10]) *Minerals for climate Action: The Mineral Intensity for the clean energy transition* (Minerali za podnebne ukrepe: intenzivnost mineralov za prehod na čisto energijo), Climate-Smart Mining Facility, 2020.

([11]) U.S. Geological Survey, *Mineral Commodity Summaries* (Ameriški urad za geološke raziskave, Pregled mineralnih virov), januar 2023.

([12]) *Estimation of the Turkish Boron Exportation to Europe* (Ocena izvoza bora iz Turčije v Evropo).

([13]) *Global Value Chains: potential synergies between external trade policy and internal economic initiatives to address the strategic dependencies of the EU* (Svetovne vrednostne verige: potencialne sinergije med zunanjo trgovinsko politiko in notranjimi gospodarskimi pobudami za obravnavanje strateške odvisnosti EU), PE 702.582, marec 2023.

([14]) https://www.globalwitness.org/en/campaigns/natural-resource-governance/myanmars-poisoned-mountains/, 9. avgust 2022.

([15]) https://www.euronews.com/2023/03/27/europes-raw-materials-rush-does-not-justify-keeping-workers-in-the-dark-about-lithiums-dan

([16]) https://www.politico.eu/article/eu-commission-toxic-or-magic-batteries-industry-freaks-out-over-proposal-to-classify-lithium-as-a-toxin/

([17]) https://www.ft.com/content/c918587e-b7f9-48e7-9389-b9132ec5a14f

zdravja in varnosti delavcev, ki te surovine uporabljajo, na delovnem mestu, v skladu z mednarodnimi standardi. EESO poziva države članice EU, ki tega še niso storile, naj ratificirajo temeljni konvenciji Mednarodne organizacije dela 155 in 187 o zdravju in varnosti pri delu, ki določata pravico do varnega delovnega okolja ([18]).

2.1.8 Iz številnih razpoložljivih podatkov je razvidno, da se je zaradi uničevanja okolja, zaplembe zemljišč, novačenja brutalnih milic v nekaterih državah, povezanih z oblastjo, povečanega povpraševanja po elementih redke zemlje in zeleni energiji v številnih situacijah dramatično povečalo število zlorab na lokalni ravni.

3. **Ukrepanje EU in trajnostnost vrednostnih verig**

3.1 Evropska komisija je leta 2020 oblikovala **evropsko zavezništvo za surovine** (ERMA), da bi prilagodila zakonodajo in vzpostavila odpornejše industrijske ekosisteme EU.

3.2 EU je 1. februarja 2023 začela izvajati **industrijski načrt v okviru zelenega dogovora** s svojima instrumentoma, tj. aktom o neto ničelni industriji in aktom o kritičnih surovinah.

3.3 V evropski strategiji ([19]) so opredeljeni dolgoročni cilji za zagotovitev večje evropske avtonomije na svetovni ravni, vendar bi moralo biti njen cilj tudi spodbujanje nove strategije do tretjih držav dobaviteljic, ki bi gospodarske in trgovinske interese EU tesno povezala z izpolnjevanjem obveznosti na področju socialnih in delavskih pravic v skladu s pravom Unije, mednarodnim in nacionalnim pravom, kolektivnimi pogodbami in mednarodnimi predpisi o okolju. Ena od usmerjenih študij obravnava metodologijo ocenjevanja življenjskega cikla ob upoštevanju družbenega vidika (*social life cycle assessment*) kot orodje za odgovorno pridobivanje surovin v Evropi ([20]).

3.4 Raziskava tiskovne agencije Associated Press (AP) kaže, da elementi redke zemlje niso bili vključeni v uredbo EU ([21]) o mineralih, pridobljenih na konfliktnih območjih. Namen uredbe je preprečiti ali zmanjšati dobavo mineralov iz regij, kjer se z dobičkom financirajo oboroženi spopadi, vendar zajema le omejeno število mineralov, tj. kositer, tantal, volfram in zlato (3TG), ki izvirajo iz Demokratične republike Kongo, sosednjih držav ali drugih območij z visokim tveganjem. Komisija je v izjavi poudarila pomanjkljivosti pri nadzoru nad dobavno verigo, ki se razteza v Evropo, in navedla, da še ni jasno, kako bo delovalo kitajsko prizadevanje za regulacijo elementov redke zemlje ([22]).

3.5 Cilj partnerstva za zanesljivost oskrbe z minerali iz leta 2019, ki je bilo sprva sklenjeno med Združenimi državami Amerike, Kanado in Avstralijo, nato pa so se mu pridružili še Finska, Francija, Nemčija, Japonska, Južna Koreja, Švedska, Združeno kraljestvo in Evropska komisija, je spodbujati odgovorno proizvodnjo in zanesljivo oskrbo z minerali, ki so ključnega pomena za svetovno gospodarstvo in nacionalno varnost. Ta strategija je odziv na vse večjo zaskrbljenost zaradi odvisnosti od uvoza kritičnih mineralov, ki so bistveni za visokotehnološke proizvode ([23]).

([18]) Konvencija o varnosti in zdravju pri delu, 1981 (št. 155), Konvencija o promocijskem okviru za varnost in zdravje pri delu, 2006 (št. 187).

([19]) Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za zagotavljanje zanesljive in trajnostne oskrbe s kritičnimi surovinami ter spremembi uredb (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, 2018/1724 in (EU) 2019/1020 (COM/2023/160 final). Uredba določa jasna okvirna referenčna merila za nacionalne zmogljivosti vzdolž strateške dobavne verige surovin in za diverzifikacijo oskrbe EU do leta 2030: vsaj 10 % letne porabe EU v ekstraktivnem sektorju, vsaj 40 % letne porabe EU na področju predelave, vsaj 15 % letne porabe EU na področju recikliranja, največ 65 % letne porabe vsake strateške surovine v Uniji v kateri koli zadevni fazi predelave iz posamezne tretje države.

([20]) https://doi.org/10.1007/s11367-019-01678-8

([21]) Uredba (EU) 2017/821 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2017 o določitvi obveznosti za potrebno skrbnost v oskrbovalni verigi za uvoznike v Uniji, ki uvažajo kositer, tantal in volfram, njihove rude ter zlato, ki izvirajo s konfliktnih območij in območij z visokim tveganjem (UL L 130, 19.5.2017, str. 1).

([22]) https://apnews.com/article/technology-forests-myanmar-75df22e8d7431a6757ea4a426fbde94c

([23]) https://www.state.gov/minerals-security-partnership/, 14. junij 2022.

3.6 EESO podpira cilje **evropskega zavezništva za surovine, ki ga je EU oblikovala leta 2020**, in poudarja, da je **v mnenju o trajnostnih dobavnih verigah in dostojnem delu v mednarodni trgovini** ([24]) izpostavil ukrepe, ki so potrebni, da cilji spoštovanja človekovih pravic in zagotovitve dostojnega dela ne bodo spregledani v trgovinskih politikah in upravljanju podjetij, začenši s potrebno skrbnostjo (predlog za direktivo EU), ki bi jo bilo treba okrepiti v celotni vrednostni verigi, kot je delno določeno v francoski in nemški zakonodaji ([25]).

3.7 Sprejetje politik in programov za krožno gospodarstvo, ki vključujejo socialne partnerje in civilno družbo že v fazi zasnove, bi lahko uspešno zaprlo zanko in ustvarilo nove trge za recikliranje redkih surovin ter predstavljalo ogromen potencial za ustvarjanje delovnih mest v krožnem gospodarstvu za sekundarne surovine in recikliranje. Študije kažejo, da bi lahko bilo do leta 2030 ustvarjenih 700 000 novih delovnih mest ([26]). Vendar je v ta namen potrebnih več spodbud in zavez na evropski in nacionalni ravni ([27]).

3.8 EESO poziva tudi k spremljanju učinkovitega izvajanja direktive o nefinančnem poročanju in k prizadevanjem za več kot le prostovoljno naravo instrumentov za varstvo človekovih pravic in pravic delavcev v „[sinergiji] z agendo za mednarodno trgovino in naložbe“ ([28]).

3.9 EESO ugotavlja, da evropske države kljub velikim prizadevanjem Evropske komisije močno zaostajajo in so zelo razdvojene pri sprejemanju skupne strategije za zmanjšanje kritičnosti oskrbe s surovinami, ki je bila doslej – tako za ekstrakcijo kot rafiniranje – zaupana državam, ki so družbeno in okoljsko zelo neodgovorne.

3.10 Študija Evropskega parlamenta ([29]) o vrednostnih verigah in sinergijah s trgovinskimi politikami je podlaga za nedavno sprejeto resolucijo ([30]), ki je usmerjena v pravo smer in poziva evropske države, naj razvijejo novo industrijsko politiko, ki bo strukturno in dosledno obravnavala strateško avtonomijo EU v ključnih sektorjih brez upočasnjevanja ciljev zelenega dogovora glede ekološkega prehoda ter zagotovila socialne in delovne standarde v celotni proizvodni verigi.

3.11 Ključnega pomena bodo **oblikovanje zavezništev s podobno mislečimi vladami**, močna sinergija z demokratičnimi vladami in ukrepi sinergije med spoštovanjem temeljnih pravic delavcev in varstvom okolja. Danes so številne vlade namenile znatna finančna sredstva za reševanje teh izzivov: ZDA z **zakonom o zmanjšanju inflacije** (Inflation Reduction Act), Indija z vrsto spodbud v sektorju akumulatorjev in fotovoltaike ter Japonska z naložbenim načrtom v višini približno 140 milijard EUR. Eden od ciljev sporazuma med EU in ZDA o kritičnih surovinah je, da bi se elementi redke zemlje, pridobljeni ali predelani v EU, smatrali za „izdelane v ZDA“, podobno kot določa sporazum med ZDA in Japonsko ([31]).

([24]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Trajnostne dobavne verige in dostojno delo v mednarodni trgovini (raziskovalno mnenje) (UL C 429, 11.12.2020, str. 197).

([25]) Pomembno je sklicevanje na francosko zakonodajo o potrebni skrbnosti iz leta 2017 in nedavno sprejeto zakonodajo v Nemčiji iz februarja 2023.

([26]) Evropska platforma deležnikov za krožno gospodarstvo, *Impacts of circular economy policies on the labour market* (Učinki politik krožnega gospodarstva na trgu dela), 2018.

([27]) *Securing sustainable raw materials supply in Europe. IndustriAll Europe's recommendations for 'Critical Raw Materials Resilience'* (Zagotovitev trajnostne oskrbe s surovinami v Evropi. Priporočila IndustriAll Europe za odpornost na področju kritičnih surovin), Bruselj, 10. junij 2021, IndustriAll 129/2021.

([28]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Trajnostne dobavne verige in dostojno delo v mednarodni trgovini (raziskovalno mnenje) (UL C 429, 11.12.2020, str. 197).

([29]) *Global Value Chains: potential synergies between external trade policy and internal economic initiatives to address the strategic dependencies of the EU* (Svetovne vrednostne verige: potencialne sinergije med zunanjo trgovinsko politiko in notranjimi gospodarskimi pobudami za obravnavanje strateške odvisnosti EU), PE 702.583, marec 2023.

([30]) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 16. februarja 2023 o strategiji EU za spodbujanje industrijske konkurenčnosti, trgovine in kakovostnih delovnih mest (2023/2513(RSP)) (UL C 283, 11.8.2023, str. 18).

([31]) *Will the scramble for rare earths produce a transatlantic trade accord?* (Ali se bo zaradi iskanja elementov redke zemlje oblikoval čezatlantski trgovinski sporazum?), Cecilia Malmström (PIIE) 6. april 2023.

3.12 EESO meni, da bi bilo treba te dvostranske sporazume deliti v okviru skupine G7 s ciljem skupne strategije o trgovini z elementi redke zemlje, pri čemer bi se morala velika gospodarstva zavezati tudi k varovanju socialnih in okoljskih standardov v državah, kjer potekata ekstrakcija in rafiniranje.

V Bruslju, 20. septembra 2023

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE